

Kari O. Silvola

Kirjoittaminen moniperusteisen syrjinnän leikkauspisteessä

ARVIO:

Janelle Adsit (2017) *Toward an Inclusive Creative Writing. Threshold Concepts to Guide the Literary Writing Curriculum*. New York: Bloomsbury Academic. ISBN 978-3500-2386-4.

Janelle Adsit, Renee M. Byrd (2019) *Writing Intersectional Identities. Keywords for Creative Writers*. New York: Bloomsbury Academic. ISBN 978-1-3500-6573-4.

Minä olin meidän luokalla se, joka ei käynyt aamuisin suihkussa eikä pessyt koskaan hampaitaan (paitsi koulussa fluo-ruuksessa joka toinen viikko). Minä olin se, jonka vaatteet haisivat tupakalle. Katku imeytyi syvälle villapaidan tekokuittuihin ja farkkujen saumoihin keittiössä, jossa savukiehkurat kähertyivät kattoon harmaantuneeksi pilveksi. Ominaisajuni huokui pulleasta ja kalvakasta (vietin paljon aikaa sisällä) ruumiistani kuin hapan lemu villasukista, kun ne kuivuvat hiljalleen lämpöpatterin päällä. Minä olin se, jonka marginaalit huokuivat ja joka kirjoitti harhailevia merkityksiä niiden väliin, jonka silmäanaluset olivat tummat ja joka avasi kotioven kaulassaan punaisessa nauhassa roikkuvalla avaimella.

Minä olin se, jota odotti koulusta kotiin pyörätuoliin sidottu isoäiti. Minä olin se, jonka äiti oli suljetulla.

Toward an Inclusive Creative Writing and Writing Intersectional Identities käsittelevät syrjintää, etuoikeutettua asemaa ja ulossulkemista sekä pohjoisamerikkalaisen yliopiston luokahuoneessa luovan kirjoittamisen opetuksessa että kirjoittajan kammiossa; edellinen inklusiivisuuden ja jälkimmäinen intersektionaalisuuden näkökulmasta. Molemmat teokset purkavat syrjinnän osiin, lukuisiin käsitteisiin, joiden avulla aihetta valotetaan. Lukija havahdutetaan tunnistamaan syrjinnän monet, usein piilotetut, muodot, omat ennakkoluulonsa sekä oma etuoikeutettu asemansa.

Teosten kirjoittajilla on taipumus muodostaa selkeitä listoja, mikä tekee asian omaksumisen lukijalle helpommaksi. *Writing Intersectional Identities* teoksessa kulttuuriseen monimuotoisuuteen liittyvät 31 käsitettä on järjestetty aakkosten mukaan sanakirjamuotoon ja se on laadittu ennen kaikkea kirjoittajan työkaluksi. *Toward an Inclusive Creative Writing* on opettajille suunnattu teos, jonka ytimen muodostavat 12 kynnyksikäsitettä: “[Threshold concepts] can serve to transform the teaching of literary creative writing craft into an opportunity for critical reflection on cultural production in its diversity and range”. Sekä Adsit että Byrd käsittelevät kirjoittamista sosiaalisena tapahtumana. Heille kirjoittaminen on ennen kaikkea poliittista.

TOWARDS AN INCLUSIVE CREATIVE WRITING

Ketkä tai millaiset ihmiset käyttävät julkista ääntä, kenen ääni kuuluu, ketä kuunnellaan? Millaista ääntä me käytämme kirjoittajina ja miten meidän ääneemme vaikuttavat ne äänet, jotka kaikuvat ympärillämme, kysyy Adsit teoksessaan? Minä teen jatkokysymyksiä: Kenelle aukeavat ovet yliopistoihin, keille kynnyks nousee liian korkeaksi? Keillä on varaa kalliisiin kirjoittajakursseihin ja työpajoihin? Keille niitä edes markkinoidaan? Laulammeko me moniäänisessä sekakuorossa vai seminaarinmäen laulajissa, jossa kaikki ovat kuin yhdestä puusta veistettyjä? Päästetäänkö maahanmuuttajataustainen, suomea toisena kielenään puhuva, tiukkaan muottiin sopeutumaton tai sopimaton räppääjä sisään valikoivaan korkeakoulutukseen tai ulossulkevaan kirjallisuusinstituution?

Towards an Inclusive Creative Writing -teos ei kehota kirjoittajaa etsimään ”omaa ääntään” (sillä sellaista ei kait ole olemassakaan), vaan kysymään, minkälainen ääni on kenellekin mahdollinen ja kenellä on mahdollisuus ääntään käyttää:

The question should not be whether one’s own voice is found, but rather which voicings are possible and for whom. Who has access to which voices? Which voices are recognized by whom? Who and what is silenced, and who stands to gain – who stands to lose – from these regulating forces?

Adsitin teoksessa inklusiivisuus eli osallisuus on käsitteen monimuotoisuus (*diversity*) johdannainen. Hän käsittelee inklusiivisuutta keinona lisätä monimuotoisuutta nimenomaisesti yliopistotasoisessa koulutussysteemissä ja luovan

kirjoittamisen opetuksessa. Hänen tavoitteenaan on tarjota tietoa ja käytäntöjä, joilla yliopistoja voisi muuttaa avoimemmiksi ja saavutettavammiksi kaikenlaisille, kaikenlaisista taustoista tuleville opiskelijoille.

Yhdysvalloissa rotukysymykset ovat toisenlaisia kuin Suomessa, jossa hädin tuskin tohdimme käyttää rotu-sanaa; me puhumme mieluummin poliittisesti korrektisti etnisyydestä, etnisestä taustasta, kansallisuudesta tai synnyinmaasta. Toisin on Yhdysvalloissa. Esimerkiksi afroamerikkalaiset ja latinit ovat määrällisesti suuria ja historiallisesti merkittäviä väestönosia, joiden etninen alkuperä, ihonväri, kieli, sosioekonominen asema ja kulttuuri ovat niitä tekijöitä, joita tarkoitamme ja joihin viittaamme termillä monimuotoisuus.

Kun luovan kirjoittamisen yliopisto-opiskelijat pohtivat ryhmänsä monimuotoisuutta suomalaisessa yliopistossa, he löytävät eroja harrastuksista, perhetilanteesta, seksuaalisesta suuntautuneisuudesta ja iästä; koko ryhmä koostuu valkoihoisista, suomea puhuvista, kantasuomalaisista naisista. Missä ovat maahanmuuttajataustaiset, romanit, saamelaiset, toiminnallisesti rajoittuneet, suomea toisena tai kolmantena kielenään puhuvat opiskelijat? Missä ovat miehet, muunsukupuoliset ja transtaustaiset opiskelijat?

Adsit näkee inklusiivisuuden suurimpana uhkana yliopistomaailman ja luovan kirjoittamisen opetuksen traditiot ja opetusohjelman. Samalla, kun ne määrittelevät tarkkarajaisesti ”mitä ja millaista on hyvä kirjallisuus” ja ”millainen kirjailija on tai tulisi olla”, sulkevat ne toisenlaiset kirjoittamisen tavat ja kirjoittamisen opiskelijat sekä kirjailijoiksi pyrkivät tai kirjailijuudesta haaveilevat instituution ulkopuolelle.

Hän osoittaa sanansa ensisijaisesti kirjoittamisen opettajille. Minä suosittelen teosta myös kaikille portinvartijoille:

yliopistojen laitosten johtajille, rehtoreille, opetushallituksen ja -ministeriön korkeimmille virkamiehille, kirjankustantajille ja kustannusjohtajille. Inklusiivisuus on koulutuspoliittinen kysymys, johon pystymme vaikuttamaan vain muokkaamalla koulutuksen rakenteita avoimmiksi ja saatavammaksi paitsiossa oleville vähemmistöille. Käytännössä työ on opetusohjelmien ja pääsykokeiden kehittämistä monimuotoisempaan suuntaan. Itse asiassa jo peruskoulussa ja lukiossa, jossa esimerkiksi suomea toisena tai kolmantena kielenä puhuvaa tulisi kannustaa kirjoittamisen opintoihin. Se on kustannusohjelmien laaja-alaistamista ja erilaisten kirjoittajien päästämistä ääneen, se on myyntikanavien ja markkinoinnin kehittämistä tavoittamaan ja puhuttelemaan yhä laajempia ihmisryhmiä.

Adsitin keskeinen pyrkimys on kirjoittajan kriittisen tietoisuuden ja itse-reflektion kehittäminen: ”Students in creative writing should learn how to write difference and identity in ways that demonstrate critical consciousness.” Teoksen yksi ansioista on sen käytännöllisyys. Kirjoittaja esittelee muun muassa Peggy McIntoshin ”etuoikeuksien purkaminen” (*unpacking privilege*) harjoituksen, jossa perusväittämien kautta opiskelijat saadaan reflektoimaan omaa suhdettaan valtaan ja etuoikeuksiin ”to uncover and expose the forms of privilege that have sustained this myth of aesthetic meritocracy”. McIntoshin harjoituksessa opiskelijat laitetaan pohtimaan sellaisia kysymyksiä kuin ”kasvoin ihailien elokuvien ja kirjojen sankareita, joilla oli sama ihonväri ja etninen tausta kuin minulla”, ”tunnen harvoin tarvetta miettiä, miten kuvaan rotua, sukupuolta, seksuaalisuutta, luokkaa, kansalaisuutta tai uskontoa kirjoituksissani”, ”tunnen tuskin koskaan tarvetta

tutkia, miten esitän kehon tai toimintakykyisyyden kirjoitussissani”.

Kynnyskäsitteiden kautta niin kirjoittamisen opettajan kuin kirjoittajankin on mahdollista laajentaa ymmärrystään monimuotoisuudesta ja edistää moniarvoisuutta. Omia asenteita, arvoja ja esikäsityksiä peilataan kriittisesti avainkäsitteitä vasten:

Attention, creativity, authorship, language, genre, craft, community, evaluation, representation, resistance, theory ja revision.

Minä olen monin tavoin etuoikeutettu. Yksi etuoikeus on olla suhteessa afroamerikkalaisen partnerin kanssa. Hänen perheensä muutti 1970-luvun alussa Jamaikalta Yhdysvaltoihin. Vain 16 vuotta aikaisemmin Rosa Parks oli kieltäytynyt Montgomeryssä antamasta paikkaansa bussissa valkoiselle miehelle ja joutunut pidätetyksi. Kumppanini oli 7-vuotias. Katolisessa koulussa valkoislasten joukossa oli vain kahden värillisen perheen lapset; kumppanini sisaruksineen olivat toinen niistä.

Heidän perheensä edustaa sitä värillisten maahanmuuttajien ryhmää, joka emigroitui maahan toteuttamaan amerikkalaista unelmaa – ja toteutti sen. Kutsun heitä Oprah Winfrey -afroamerikkalaisiksi, eivätkä he pane sitä pahakseen. Partnerini on sisaruksineen valmistunut Ivy League -yliopistoista eli Harvardista, Cornellista ja Dartmouthista. Juristisisar työskentelee suurella lakifirmassa, jossa hän vastaa monimuotoisuuden toteutumisesta rekrytoinneissa. Toinen sisar on afrikkalaisamerikkalaisen tutkimuksen professori. Kun keskustelemme perhepiirissä rotukysymyksistä, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, on se paitsi kokemuspe-

räistä myös akateemista. Kaikesta huolimatta kiteytän keskustelumme, joiden myötä olen oppinut paljon ja opin joka päivä lisää, toteamukseen, että en voi koskaan päästä täysin perille siitä, miltä tuntuu kasvaa ja elää rodullistettuna rasismin läpitunkemassa ympäristössä. En myöskään pysty kokemusperäisesti ymmärtämään täysin kaikkia niitä tapoja, joilla naisia on syrjitty ja alistettu ja syrjitään ja alistetaan edelleen. Mutta jo ymmärrys siitä, etten ymmärrä, voi lisätä empatiaani muita ihmisiä kohtaan, opettaa kuuntelemaan toisten ihmisten kokemuksia ja tunnistamaan syrjintää. Kirjoittajalle se on ensiarvoisen tärkeää, sillä kirjoittajana käytän julkista ääntä ja olen suuressa vastuussa siitä, millaisen maailman rakennan ja miten ja millaisia ihmisiä tekstissäni kuvaan.

WRITING INTERSECTIONAL IDENTITIES

Toinen teos käsittelee Suomessakin ajankohtaista aihetta, intersektionaalisuutta eli moniperusteista syrjintää. Janelle Adsitin ja Renee M. Byrd ovat kirjoittaneet yhdessä oppaan kirjoittajille. Se on napakka ja ytimekäs sanakirjan muotoon kirjoitettu teos. Se kuvaa moniperusteista syrjintää ja identiteeteistä kirjoittamista 31 käsitteen avulla yhtä monessa lyhyessä, vain muutaman sivun mittaisessa, luvussa:

Appropriation, audience, authenticity, author, belonging, body, class, colonialism, community, consciousness, counternarrative, diaspora, disability, emotion, essentialism, gender, globalization, identity, indigenous, intersectionality, language, minoritized, multiculturalism, national, positionality, power, privilege, race, religion, representation, sexuality.

Molemmat kirjoittavat ovat apulaisprofessoreita Humboldt State Universitystä, Arcatasta Kaliforniasta, Adsit luovan kirjoittamisen, Byrd sosiologian. Heidän oppineisuutensa kuulua runsaasta lainauksista ja viittauksista. Sanakirjamaisuuden ansiosta kirjan voi lukea a:sta z:aan tai siitä voi poimia itselle ajankohtaisia teemoja. Ennen kaikkea teos auttaa ymmärtämään, että intersektionaalisuudesta on hyödytöntä puhua paperinmakuisesti vain teoreettisella tasolla. Puhe ja kirjoitus on syytä asemoida ajalliseen ja paikalliseen kontekstiin: missä maassa, maanosassa ja kulttuurissa, milloin ja kuka tai ketkä puhuvat?

Intersektionaalisuus käsitteenä tarkoittaa ihmisen sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen asemaan vaikuttavia eroja, jotka Suomessa tavataan listata seuraavasti: sukupuoli, ikä, luokka, etninen alkuperä, uskonto, seksuaalinen suuntautuminen, toimintakykyisyys. Adsitin ja Byrdin kirja pohtii etnisyyttä paljon monitahoisemmin, useiden eri käsitteiden kautta: esimerkiksi rotuun linkittyvät myös ihonväri, alkuperäisyys, kansalaisuus, diaspora, globalisaatio, monikulttuurisuus ja kieli.

Syrjintää aiheuttavat erot ovat risteäviä tai toisiaan leikkaavia. Epätasa-arvon näkökulmasta intersektionaalisuutta kutsutaan risteäväksi eriarvoisuudeksi, mutta terveyden yhteydessä siitä käytetään termiä kasautuva eriarvoisuus. Usein intersektionaalisuus yksinkertaistetaan vain eri syrjintäperusteiden luetteloksi ja analyysi jää uhripisteiden keräilyksi: sukupuoli, etninen alkuperä, seksuaalinen suuntautuminen; 3 pistettä.

Intersektionaalisuus käsitteenä on yhtä kompleksinen ja monitasoinen kuin ilmiö, jota se pyrkii kuvaamaan. Sillä ei tarkoiteta pelkästään monien erojen yhtäaikaista vaikutta-

mista ihmisen asemaan, vaan myös sitä, miten erot vaikuttavat toisiinsa.

Käsite versoi 1980-luvulla värillisten naisten (*women of color*) feminismistä ja se kiteytetään usein fraasilla ”tummaihoisen lesbo”, jolla syrjinnän perusteet kasautuvat: nainen, ihonväri, lesbous. Käsitteen luoja, juristi, ihmisoikeustaiteilija ja professori Kimberle Crenshaw käyttää esimerkkinä tummaihoista naista, jota syrjitään työpaikallaan. Syrjintää saattaa olla vaikea havaita ja paikantaa, koska yritys ei syrji tummaihoisia miehiä eikä valkoihoisia naisia. Crenshaw jakaa intersektionaalisuuden kolmeen tyyppiin: rakenteelliseen, poliittiseen ja representatiiviseen. Hän haluaa kiinnittää huomiota niihin sukupuolitetun rasismin rakenteisiin, joiden puristuksessa värilliset naiset kohtaavat väkivaltaa. Hän vastustaa kuitenkin yhtä lailla sekä feminististä että antirasistista politiikkaa, jotka keskittyessään vain jompaankumpaan sulkevat silmänsä värillisten naisten kohtaamalta syrjinnältä, sekä siltä, miten populaarikulttuuri jättää näkyväksi värillisten naisten sosiaalisen aseman ja heidän kohtaamansa väkivallan.

Moniperusteisen syrjinnän tunnistaminen vaatii risteävien erojen tunnistamista. Moninkertaisella syrjinnällä tarkoitetaan sitä, että henkilö kohtaa syrjintää useammassa kuin yhdessä tilanteessa eri perusteilla. Esimerkiksi vammainen romani voi kohdata syrjintää työhaussa vammaisuuden perusteella ja asuntomarkkinoilla etnisen alkuperän perusteella. Kumulatiivista syrjintää tapahtuu silloin, kun henkilö kokee syrjintää samassa tilanteessa useammalla perusteella. Esimerkiksi kun tummaihoisen nainen kohtaa syrjintää työhaussa naisena ja rodullistettuna. Risteävää syrjintää tapahtuu silloin, kun eri syrjintäperusteet risteävät yhdessä ja samassa

tilanteessa tuottaen erityisiä syrjinnän muotoja. Esimerkiksi yli 50-vuotiaat musliminaiset voivat kohdata syrjintää, jossa ei ole kyse puhtaasti uskonnon, iän tai sukupuolen perusteella tapahtuvasta syrjinnästä, vaan näiden kaikkien yhdistelmästä.

Adsit ja Byrd esittelevät monipuolisesti ja syvällisesti useissa luvuissa osallisuuden kytköksen valtaan: intersektionaalinen lähestymistapa pyrkii paljastamaan ja tekemään näkyviksi usein vaikeasti havaittavat, sortavat ja syrjivät sosiaaliset, poliittiset ja yhteiskunnalliset valtarakenteet. Intersektionaalisen feminismin tähtäimessä ovat vallitsevat ja hallitsevat rakenteet, joihin tiettyjen ryhmien etuoikeutettu asema ja vallankäyttö on piilotettu, ja jotka ovat joko sokeita omalle etuoikeutetulle asemalleen tai pyrkivät tietien tahtoen pitämään etuoikeuksistaan ja valta-asemastaan kiinni – muita sortaen.

Vaikka olen opiskellut sekä kriittistä miestutkimusta että sukupuolentutkimusta suomalaisissa yliopistoissa ja seurannut julkista keskustelua intersektionaalisuudesta eri medioissa, Adsitin ja Byrdin teos herättää minut havaitsemaan uusia puolia syrjinnässä. Luku luvulta hahmotan, ettei osallisuudessa ole kyse vain yksilön, tietyn ihmisryhmän tai identiteetin risteävistä tai kumuloituvista eroista. Syrjinnän perusteet juontavat juurensa kauas historiaan ja ne ovat linkittyneitä toisiinsa. Kirjaa lukemalla oivallan esimerkiksi kolonialismin yhteyden diasporaan, alkuperäisyyteen, kansalaisuuteen, globalisaatioon, monikulttuurisuuteen, kieleen, rotuun, valtaan, etuoikeuteen, jne. Intersektionaalisuuden käsittäminen historialliseksi auttaa ymmärtämään sitä, miten syvälle yhteisöjen dna:han monet syrjinnän perusteet ovat juurtuneet, mi-

ten ne ovat muotoutuneet pitkän ajan ja monien sukupolvien kuluessa, miten ne ovat maastoutuneet kulttuuriseen maisemaan, ja miten elinvoimaisina ne sykkivät pinnan alla, jossa ne luovat nahkansa, ne sisäistetään ja ne luonnollistetaan sukupolvesta toiseen.

Teoksessa kirjoittamisen ja intersektionaalisuuden suhde rajoittuu teemoihin, sisältöön ja kieleen. Intersektionaalinen kirjoittaminen on esimerkiksi sitä, miten ja millaisia henkilöitä sekä maailmoja kirjoittaja luo ja millaista kieltä käyttää. Kirjoittamisen näkökulma ei luotaa syvemmälle kerroksen rakenteisiin. Suurin osa esimerkeistä ja ohjeistuksista kirjoittamiseen soveltuvat paremmin ei-fiktio kuin taideproosan kirjoittajille, mutta yhtä kaikki intersektionaalisuuden syvälinen ymmärtäminen on tärkeää jokaiselle, joka tarttuu kynään kuin miekkaan tai ampuu näppäimillä kuin konekiväärillä.

Kirjan lähes jokaisessa luvussa toistuu sama sanaluettelo, vaikkakin eri järjestyksessä tai eri tavoin ilmaistuna: sukupuoli, etninen tausta, ikä, luokka, uskonto, toimintakykyisyys, seksuaalinen suuntautuminen. Litanian kaikkia muita käsitteitä käsitellään myös omana lukunaan paitsi ikää (age) ja ikäsyrintää (ageism). Miksi?

Muistutan itselleni, että teos on kirjoitettu Yhdysvalloissa. Ehkä siellä ei ole ikäsyrintää? Muistelen vuoden 2019 joulua Floridassa, jossa asukkaiden keski-ikä on korkein kaikista osavaltioista. Keski-ikä eivät nosta vain varakkaat talvilinnut, *snow birds*, jotka lentävät suurina parvina itärannikolta Floridan lämpöön talvehtimaan, vaan se suuri eläkeikäisten joukko, joka asuu siellä trailerireservaateissa ympäri vuoden. Toisin kuin Suomessa, huoltoasemien tiskien takana palvelevat ja hotelleissa tarjoilevat seitsemänkymppiset.

Eivät he puurra ajankulukseen. Eivät he seiso aamusta iltaan kuluneilla polvillaan huvikseen. Eivät he kannan painavia tarjottimia reumatismien turvottamilla käsillään siksi, että he haluavat keksiä itselleen mukavaa tekemistä, eikä varsinkaan siksi, että työnantajat haluaisivat palkata erityisesti heitä. He puurtavat, koska heille on kysyntää, sillä he myyvät työnsä kaikkein halvimmalla (tai ainakin toiseksi halvimmalla ja laillisesti, laittomien meksikolaissiirtolaisten jälkeen). He myyvät itseään halvalla loppuun asti, koska heillä ei ole muuta vaihtoehtoa. Eläkkeet ovat pieniä, lääkkeet kalliita ja sairaudenhoitokulut liian suuria. Syödä pitäisi vanhankin.

Jään miettimään, puuttuuko ikäsyrjintää käsittelevä luku siksi, koska kirjoittajat ovat nuorien, kauniiden ja rusketuneiden Kaliforniasta? Ei, olen varma, että myös ja erityisesti pohjoisamerikkalaisessa kontekstissa ikäsyrjintä olisi ansainnut kirjassa oman lukunsa. Sen puuttuminen havainnollistaa ensiksikin sen, miten vaikenemalla ja hiljaisuudella syrjiminen konkreettisesti toimii, ja toiseksi se jättää pimentoon yhden olennaisen piirteen intersektionaalisuudesta: syrjinnän perusteet eivät ole vain historiallisesti, kulttuurisesti ja kansallisesti muuttuvia vaan ne muuttuvat myös yksilötasolla. Seisemänkymppisenä mustaihoinen lesbo kohtaa syrjintää vieläkin rankemmin kuin 25-vuotiaana.

Toisen puuttuvan ryhmän, josta olisin halunnut lukea, muodostavat sinkut ja sinkkuus. Yksinasuvat ja yhdenhengen taloudet ovat tilastollisesti Suomessa kaikkein pienituloisimpia. Pienien asuntojen neliöt ovat kaikkein kalleimpia. Yksinasuvan ei kannata ostaa ruokakaupasta halvimpia perhepakkauksia, sillä ruoka ehtii pilaantua ennen kuin se on syöty. Vuokraa, asuntolainaa, sähkö- ja vesilaskua, internetyhteyttä, autonkorjausta, vakuutuksia ja kustannuksia sukulaisille han-

kituista lahjoista ei ole kukaan jakamassa. Yksinasujakin sii-voaa, korjaa, pyykkää ja laittaa ruokaa sekä huoltaa iäkkäitä vanhempiaan eli tekee kaikkea samaa palkatonta työtä kuin muutkin samalla kun rakentaa yhteiskuntaa omalla työpanoksellaan ja veroeuroillaan. Heidän joukossaan yksinäisyys on yleisintä. Kaikki tämä pätee yhtä lailla amerikkalaiseen yhteiskuntaan. Useimmiten näistä faktoista vaietaan eikä niitä haluta nähdä – tutkimustuloksista huolimatta. Niin tässäkin teoksessa.

Asia jää vaivaamaan minua. Kaivan esille Adsitin ja Byrdin sähköpostiosoitteet ja lähetän heille viestin. Kiitän heitä erinomaisesta työstä ja kaikista niistä uusista näkökulmista ja ajatuksista, joita heidän teoksensa on minussa herättänyt. Kysyn myös perusteluja sille, miksi he ovat jättäneet ikäsyrjinnän käsittelyn yhden sanan varaan ja eivätkö he tulleet ajatelleeksi myös sinkkuutta syrjimisperusteena sekä niitä erityispiirteitä, joita näihin kahteen syrjinnän perusteeseen liittyy?

Jotta intersektionaalisuuden käsitettä tarkennettaisiin ja päivitettäisiin tähän päivään, tulisi myös keskenään ristiriitaisia syrjinnänperusteita analysoida ja pohtia huolellisemmin, suhteessa toisiinsa: yksinelävien köyhyyttä suhteessa lapsiperheköyhyyteen, eläkeläisköyhyyteen, opiskelijaköyhyyteen ja köyhyyttä ylipäättään suhteessa hyvätuloisuuteen ja varakkuuteen. *Suhteessa toisiinsa. Ei toisiaan vastaan.*

Kuten kirjoittajat siteeraavat Crenshaw'ta: [*Intersectionality*] offers a way of mediating the tension between assertions of multiple identity and the ongoing necessity of group politics”, identiteettiryhmät ovat tärkeitä, mutta todellisuutta ei pysty hahmottamaan vain yhden suodattimen läpi. Identiteettipolitiikka on politiikkaa. Se on sosiaalipolitiikkaa, jakopo-

litiikkaa, kamppailua yhteisistä resursseista, näkyvyydestä, äänestä, huomiosta, rahasta ja vallasta. Silloin kun intersektionaalisuus jää yksittäisten ryhmien edunvalvonnan tasolle, se on langennut omaan ansaansa. Tähän Adsit ja Byrd eivät pysty antamaan vastausta, eivätkä he sitä yritäkään. Kuten Adsit vastaa kysymykseeni: ”*We know our book is not comprehensive*”. He pyrkivät herättämään ajatuksia, synnyttämään keskustelua, tarjoamaan uusia näkökulmia sekä tärkeimpänä kannustavat lukijaa itsereflektioon, tunnistamaan omia ennakkoluulojaan ja rajoittuneita näkökulmiaan – ja jättävät kokonaisuuden hahmottamisen lukijalle.